

Głoski szeregu syczącego [s,z,c,dz]

Ćwiczenia języka:

- wysuwanie języka do przodu
- język szeroki i wąski;
- ułożenie języka za dolnymi zębami;
- cofanie języka w głąb jamy ustnej;
- liczenie dolnych zębów czubkiem języka po wewnętrznej stronie;
- oblizywanie językiem wewnętrznej powierzchni dolnych zębów;
- dotykanie czubkiem języka wewnętrznej powierzchni dolnych siekaczy z równoczesnym wybrzmiewaniem głoski „e”;
- zlizywanie czubkiem języka dżemu lub masła czekoladowego z dolnych dziąseł;
- „wymiatanie śmieci” – energiczne wyrzucanie czubka języka zza dolnych zębów.

Ćwiczenia oddechowe:

- dmuchanie na chorągiewki i wiatraczki;
- „tańczący płomynek” – dmuchanie na płomień świecy w odległości niepozwalającej zdmuchnąć płomyka, lecz wyginać go;
- dmuchanie na papierowe łódki pływające w misce z wodą;
- zawody „kto dmuchnie dalej” – zdmuchiwanie kulek waty z ręki;
- wydmuchiwanie baniek mydlanych;
- dmuchanie na papierowe ozdoby zawieszane na nitkach o różnej długości ponad głową ćwiczącego;
- „wyścigi samochodowe” – dmuchanie na papierowe kulki po wytyczonej trasie narysowanej na podłodze;
- „mecz piłkarski” – przedmuchiwanie piłeczki pingpongowej do osoby siedzącej na przeciwko;
- „gotowanie wody” – dmuchanie przez rurkę do wody, aby tworzyły się pęcherzyki powietrza;
- nadmuchiwanie balonów, zabawek i piłek;
- próby gwizdania;
- zdmuchiwanie lekkiego przedmiotu z ręki, np. piórka, kłębka waty, papierowej kulki;
- rozdmuchiwanie: chrupek, ryżu, kaszy, pociętej gąbki lub kawałków styropianu;
- gra na instrumentach muzycznych: organkach, trąbce, gwizdku;
- gra na grzebieniu owiniętym ciekawą bibułą;
- dmuchanie na piórko, aby unosiło się ponad głową osoby ćwiczącej;
- rozdmuchiwanie plamki farby wodnej na podkładce z tworzywa.

Ćwiczenia warg:

- rozchylanie warg jak w uśmiechu – wargi płaskie, przylegają do zębów (zęby widoczne);
- rozciąganie warg do uśmiechu i wymawianie głoski „i”;
- naprzemienny uśmiech z pokazywaniem zębów, a następnie zasłanianiem ich wargami;
- układanie ust do uśmiechu i powrót do pozycji neutralnej;
- gimnastyka warg i języka (wysuwanie języka do przodu, uśmiechanie się);
- wydawanie odgłosów z rozciągniętymi kącikami ust:
kozy – me, me, barana – be, be, kurczątko – pi, pi, śmiechu – hi, hi;
- pokazywanie szerokiego uśmiechu, a następnie ściąganie ust, jak przy głosce „u”.

Głoska [s] – układ aparatu mowy:

- język leży za dolnymi zębami, (jak przy [a])
- wargi rozchylone, spłaszczone przylegają do zębów,
- zęby widoczne (jak w lekkim uśmiechu).

Podczas demonstrowania brzmienia głoski „s” przykładamy wewnętrzną stronę dłoni ćwiczącego do naszych warg, pokazując, że strumień wydychanego powietrza trzeba kierować środkiem ust.

Głoskę [s] ćwiczymy:

- w izolacji,
- w połączeniu z samogłoskami w nagłosie, śródgłosie i wygłosie w sylabach, logotomach, wyrazach, związkach wyrazowych i zdaniach
- w połączeniu ze spółgłoskami w nagłosie, śródgłosie i wygłosie w sylabach, logotomach, wyrazach, związkach wyrazowych i zdaniach.

Materiał językowy:

sa, so, se, su, sy;
asa, aso, ase, asu, asy
osa, oso, ose, osu, osy
esa, eso, ese, esu, esy
usa, uso, use, usu, usy
ysa, yso, yse, ysu, ysy;
as, os, es, us, ys.

Głoskę [s], ćwiczoną w różnych pozycjach w wyrazie, początkowo przedłużamy.

/s/ w nagłosie	/s/ w śródgłosie	/s/ w wygłosie
SAD	BOSY	ANANAS
SATYNA	KASA	BAMBUS
SAMOCHÓD	KLASA	BAS
SAMOŁOT	KIEŁBASA	GŁOS
SALAMI	KŁOSY	LAS
SANKI	LASY	KĘS
SASANKA	PASY	KOKOS
SEN	WĄSY	KŁOS
SELER	KĘSY	NAPIS
SOBOTA	LISY	NOTES
SOK	PASEK	NOS
SOS	NOSEK	PAS
SONDA	GŁOSY	MOPS
SOPEL	PIOSENKA	WŁOS
SOSNA	WŁOSY	WĄS
SOWA	PRASOWAĆ	PLUS
SUCHY	MISKA	MINUS
SYMPATIA	WIOSKA	AUTOBUS
SYROP	TROSKA	KOMPAS
SYPIALNIA	WIOSŁO	FIKUS
SYPAĆ	MASŁO	GLOBUS
SÓL	PASTELE	CIOS
SUROWY	OSTATNI	KOSMOS
SUMIENNY	PROSTY	PIES

GŁOSKA [z] – dźwięczny odpowiednik głoski [S]

Układ aparatu mowy:

- język leży za dolnymi zębami, (jak przy [a])
- wargi rozchylone, spłaszczone przylegają do zębów,
- zęby widoczne (jak w lekkim uśmiechu).
- drgają więzadła głosowe – *szyja „gra”*

Głoskę [z] ćwiczymy:

- w izolacji,
- w połączeniu **z samogłoskami** w nagłosie i śródgłosie w sylabach, logotomach, wyrazach, związkach wyrazowych i zdaniach
- w połączeniu **ze spółgłoskami dźwięcznymi** w nagłosie i w śródgłosie w sylabach, logotomach, wyrazach, związkach wyrazowych i zdaniach.

(ze spółgłoskami tylko dźwięcznymi, gdyż obok bezdźwięcznych i w wygłosie traci dźwięczność!)

Materiał językowy:

za, zo, ze, zu, zy;
aza, azo, aze, azu, azy
oza, ozo, oze, ozu, ozy
eza, ezo, eze, ezu, ezy
uza, uzo, uze, uzu, uzy
yza, yzo, yze, yzu, yzy

/z/ w nagłosie		/z/ w śródgłosie	
ZABAWA	ZĄB	ARBUZY	WAZELINA
ZACHÓD	ZMIANA	BLUZA	WĘZEŁ
ZABYTEK	ZMROK	IZABELA	WIĄZANKA
ZADANIE	ZNAK	JĘZYK	WYNALAZEK
ZAGADKA	ZNACZEK	KOZAK	BENZYNA
ZAKŁADKA	ZNICZ	KOZA	BLIZNA
ZAKUPY	ZNIKAĆ	KUZYN	EGZAMIN
ZALEWA	ZĄB	LIZAK	GNIAZDO
ZAPAŁKA	ZEBRA	MAZAK	GWIAZDA
ZAMIANA	ZEGAREK	MAZUR	GWIZDEK
ZAMEK	ZESZYT	MUZEUM	JEZDNIA
ZAPACH	ZOSIA	OBRAZY	MUZYKA
ZATOKA	ZOO	PYZY	PUZON
ZAWIEJA	ZUCH	WAZA	WAZON

Głoska [c] – układ aparatu mowy:

- język leży za dolnymi zębami, (jak przy [a])
- wargi rozchylone, spłaszczone przylegają do zębów,
- zęby widoczne (jak w lekkim uśmiechu).

Strumień powietrza odczuwalny na ręce będzie przerywany, a nie ciągły jak przy [s].

Głoskę [c] ćwiczymy:

- w izolacji,
- w połączeniu z samogłoskami w nagłosie, śródgłosie i wygłosie w sylabach, logotomach, wyrazach, związkach wyrazowych i zdaniach
- w połączeniu ze spółgłoskami w nagłosie, śródgłosie i wygłosie w sylabach, logotomach, wyrazach, związkach wyrazowych i zdaniach.

Materiał językowy:

ca, co, ce, cu, cy;
aca, aco, ace, acu, acy
oca, oco, oce, ocu, ocy
eca, eco, ece, ecu, ecy
uca, uco, uce, ucu, ucy
yca, yco, yce, ycu, ycy

/c/ w nagłosie		
CAKKO	CEZARY	CÓRKA
CAL	CEL	CYFRA
CALINECZKA	CEKIN	CUKIEREK
CAŁY	CELNIK	CYGARO
CAR	CENA	CYNAMON
CEBULA	CENNIK	CYRKIEL
CEGŁA	CERATA	CYTAT
CELINA	CUKIER	CYTRYNA
c/ w śródgłosie		
BACA	PAJACE	RACA
KOCYK	PAŁACE	RECEPTA
KUCYK	PLACEK	SPACER
KOTWICA	PLECAK	ŚWIECA
LWICA	PIWNICA	TABLICA
MOTOCYKL	PLECY	TACA
OCEAN	PŁUCA	ULICA
OCET	PRACA	JACEK
OWOCE	PROCA	LUCYNA

/c/ w wygłosie		
CHŁOPIEC	LIPIEC	POMOC
CZERWIEC	MARZEC	TANIEC
HAMULEC	NOC	WALEC
KIBIC	OWOC	SMALEC
KOC	LATAWIEC	OJCIEC
KOJEC	PALEC	MAKOWIEC
KOLEC	PAŁAC	WIDELEC
KONIEC	PIEC	SKARBIEC
KRAWIEC	PLAC	SZYBOWIEC

Głoska [dz] – układ aparatu mowy:

- język leży za dolnymi zębami, (jak przy [a])
- wargi rozchylone, spłaszczone przylegają do zębów,
- zęby widoczne (jak w lekkim uśmiechu),
- drgają więzadła głosowe – *szyja „gra”*

Strumień powietrza odczuwalny na ręce będzie przerywany, a nie ciągły jak przy [s].

Głoskę [dz] ćwiczymy:

- w izolacji,
- w połączeniu **z samogłoskami** w nagłosie i śródgłosie w sylabach, logotomach, wyrazach, związkach wyrazowych i zdaniach,
- w połączeniu **ze spółgłoskami dźwięcznymi** w nagłosie i w śródgłosie w sylabach, logotomach, wyrazach, związkach wyrazowych i zdaniach.

(ze spółgłoskami tylko dźwięcznymi, gdyż obok bezdźwięcznych i w wygłosie traci dźwięczność!)

dza, dzo, dze, dzu, dzy;
 adza, adzo, adze, adzu, adzy
 odza, odzo, odze, odzu, odzy
 edza, edzo, edze, edzu, edzy
 udza, udzo, udze, udzu, udzy
 ydza, ydzo, ydze, ydzu, ydzy.

/dz/ w nagłosie	/dz/ w śródgłosie	
DZWON	SADZA	PĘDZEL
DZWONEK	SADZAWKA	JEDZENIE
DZWONECZEK	RODZYNKI	RODZAJ
DZWONIĆ	MIEDZA	SADZONKA
DZWONNICA	KOLEDZY	WIEDZA
DZBAN	KUKURYDZA	WŁADZA
DZBANEK	PIENIĄDZE	BUDZENIE